

Κατά παραγγελία του κεφαλαίου

Κομμένο και ραμμένο στις επιταγές της ανταγωνιστικότητας το σχέδιο νόμου που συζητείται αυτή τη βδομάδα στη Βουλή

«Η έρευνα αποτελεί κεντρικό άξονα της στρατηγικής της Λισαβόνας». «Η αναβάθμιση της έρευνας στην Ελλάδα κρίνεται στο χρονικό αυτό σημείο πρωταρχική προτεραιότητα, προκειμένου να καταστεί η χώρα ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο».

Η αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου, που πήγε στη Βουλή με τον τίτλο «**Θεσμικό πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογίας**», δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας: Η κυβέρνηση νομοθετεί κατά παραγγελία του κεφαλαίου, προκειμένου να ελέγξει το σύνολο της ερευνητικής δραστηριότητας, απ' όποιον φορέα κι αν διεξάγεται, ώστε η έρευνα να είναι προσανατολισμένη στην εξυπηρέτηση των αναγκών του κεφαλαίου για αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας του.

Το σχέδιο νόμου ακολουθεί κατά γράμμα τις επιταγές της ΕΕ, της οποίας κεντρική κατεύθυνση είναι να αποτελέσει η έρευνα πρώτη εθνική προτεραιότητα, ως βασικός πυλώνας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού κεφαλαίου. Έτσι, ολοκληρώνει την ήδη θεσμοθετημένη ιδιωτικοοικονομική - εμπορευματική λειτουργία των ερευνητικών κέντρων: Καθιερώνονται η συμμετοχή των επιχειρήσεων, η υποχρέωση εχεμύθειας των ερευνητών, η αναζήτηση πόρων από τους επιστήμονες, η αποστέωση των πανεπιστημίων από την ερευνητική δραστηριότητα, ο προσανατολισμός σε τομείς που προσφέρουν άμεσα κέρδη στο κεφάλαιο.

Ιδιώτες σχεδιάζουν, αποφασίζουν, αξιοποιούν

Με μοχλό τη συνειδητή υποχρηματοδότηση της έρευνας, που φτάνει το 0,6% του ΑΕΠ, προωθούνται η επιχειρηματική λειτουργία των ιδρυμάτων και η αναζήτηση πόρων από «άλλες πηγές». Εξάλλου, η στροφή προς την ιδιωτική χρηματοδότηση ορίζεται από την ΕΕ, καθώς στόχος είναι μέχρι το 2010 τα 2/3 της χρηματοδότησης της έρευνας να προέρχονται από ιδιωτικούς πόρους. Ταυτόχρονα, η ΕΕ καλεί τα κράτη - μέλη σε «ενίσχυση κινήτρων προς τον ιδιωτικό τομέα», με άλλα λόγια, φοροαπαλλαγές, δάνεια, επιχορηγήσεις, ιδιωτική εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας που γίνεται με δημόσιο χρήμα!

Όταν μια επιχείρηση χρηματοδοτεί ερευνητικά προγράμματα δεν το κάνει από «καλή καρδιά». Αντίθετα, επιλέγει με βάση την ανταγωνιστικότητα και αξιοποιεί τα αποτελέσματα κατά το δοκούν. Άλλωστε, για το κεφάλαιο η ανθρώπινη ζωή και ευημερία είναι ...ψιλά γράμματα: Οι επιχειρήσεις δε διστάζουν να μηνύσουν ακόμα και κυβερνήσεις που ...τολμούν να απειλούν την κερδοφορία τους, όπως είχαν μηνύσει φαρμακοβιομηχανίες την κυβέρνηση της Ν. Αφρικής επειδή διακινούσε φτηνά φάρμακα για το ΕΪΤΖ...

Στο σχέδιο νόμου προβλέπεται ότι 5 από τις 15 θέσεις στο Εθνικό Συμβούλιο Ερευνας και Τεχνολογίας (ΕΣΕΤ) καλύπτονται από «έγκριτα στελέχη του χώρου των επιχειρήσεων ή και διακεκριμένους ερευνητές διεθνούς κύρους από τον ιδιωτικό τομέα». Αξίζει να σημειωθεί ότι το ΕΣΕΤ είναι «ανεξάρτητο συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό όργανο της κυβέρνησης, υπαγόμενο απευθείας στον πρωθυπουργό»! Η κυβέρνηση «κόπτεται» να ελέγξει απόλυτα πως η έρευνα δε θα ξεφύγει από τα ασφυκτικά πλαίσια του κεφαλαίου. Οι δε επιχειρήσεις έχουν εκπρόσωπο - «άγρυπνο μάτι» ακόμα και στα ΔΣ των ερευνητικών κέντρων!

Την ίδια στιγμή, ορίζεται η «υποχρέωση εχεμύθειας», δηλαδή ότι τα πρόσωπα που συνδέονται με το ΕΣΕΤ ή τον Εθνικό Οργανισμό Ερευνας και Τεχνολογίας (ΕΟΕΤ) «υποχρεούνται να τηρούν εχεμύθεια για γεγονότα, ερευνητικά δεδομένα και ερευνητικά προγράμματα ή επιμέρους στοιχεία αυτών» και «οι παραβάτες (...) τιμωρούνται» σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα! Πρόκειται για μια από τις πιο κραυγαλέες αποδείξεις του τι σημαίνει έρευνα υποταγμένη στα μονοπώλια. Όταν μια επιχείρηση πληρώνει, παραγγέλνει και τα αποτελέσματα και δε ρισκάρει τη «χασούρα» αν η έρευνα αποδείξει ότι τα προϊόντα της είναι βλαβερά. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα που είχε αποκαλύψει ο «Ρ» στις 30/9/2005, όπου όρος για τη χρηματοδότηση έρευνας σε πανεπιστημιακά τμήματα ήταν ότι η επιχείρηση ελέγχει τι θα δημοσιοποιηθεί και τι όχι από την έρευνα!

Τομείς «προτεραιότητας» εκείνοι που αποφέρουν κέρδος

«Κυρίαρχος στόχος του σχεδίου νόμου είναι η εγκαθίδρυση της αρχής της ερευνητικής αριστείας έρευνας αιχμής. Γι' αυτό και η χρηματοδότηση της βασικής έρευνας αποτελεί προτεραιότητα του παρόντος», σημειώνεται στην αιτιολογική έκθεση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ενίσχυση της βασικής έρευνας είναι κατεύθυνση της ΕΕ, που διαπιστώνει ότι η υποβάθμισή της οδηγεί σε έλλειψη συσσωρευμένης γνώσης. Όμως, η βασική έρευνα δεν μπορεί ούτε να προκαθοριστεί χρονικά, ούτε να προδιαγραφούν τα αποτελέσματά της. Ενέχει ρίσκο το οποίο φυσικά δεν αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις, γι' αυτό και το επωμίζεται η κοινωνία. Τα αποτελέσματα, βέβαια, τα αξιοποιεί το κεφάλαιο... Όσο για το κυνήγι της «αριστείας», δεν είναι άλλο από τη διαμόρφωση μιας ελίτ ιδρυμάτων και κρατών που παίρνουν τη «μερίδα του λέοντος» προγραμμάτων και χρηματοδότησης. Για τα υπόλοιπα προβλέπεται ρόλος ...περιφερειακός.

Ταυτόχρονα, δίνεται βάρος σε ορισμένους τομείς, σε «σύγχρονα ερευνητικά πεδία» (π.χ., πληροφορική και τηλεπικοινωνίες), ενώ άλλες επιστήμες, μη «ανταγωνιστικές», αφήνονται να «μαραζώνουν»...

Μάνατζερ - ερευνητές

Όπως αναφέρει η ανακοίνωση της Επιτροπής «Επίτευξη της Ατζέντας εκσυγχρονισμού για πανεπιστήμια, εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία» (COM (2006)208 τελικό), οι υποψήφιοι ερευνητές «πρέπει να αποκτούν δεξιότητες στην έρευνα και στη διαχείριση των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας, στην επικοινωνία, στη δικτύωση, στην επιχειρηματική νοοτροπία και στην ομαδική εργασία εκτός από την εκπαίδευση σε ερευνητικές τεχνικές και μεθόδους». Με άλλα λόγια, οι ερευνητές πρέπει να είναι πρώτα και κύρια καλοί μάνατζερ, καλοί ντίλερ των προϊόντων τους, καλοί εργολάβοι... Αντίστοιχα, στο σχέδιο νόμου ορίζεται ως κύριος κριτήριο για την εξέλιξη των ερευνητών η προσέλκυση πόρων από εξωτερικές πηγές! Την ίδια στιγμή, γενικεύονται οι ελαστικές σχέσεις εργασίας και τα κέντρα οδηγούνται σε δομές με λίγους μόνιμους ερευνητές - μάνατζερ που θα επιβλέπουν μια μάζα ερευνητών - λάστιχο και μεταπτυχιακών φοιτητών.

Το σχέδιο νόμου δεν προβλέπει κανένα μέτρο για ανάπτυξη της έρευνας στα πανεπιστήμια και τη σύνδεσή της με τη διδασκαλία. Ωστόσο, η έρευνα είναι συστατικό στοιχείο της ανώτατης εκπαίδευσης - μάλιστα η διεξαγωγή έρευνας είναι κριτήριο για να θεωρηθεί ένα ίδρυμα πανεπιστήμιο. Στο σχέδιο νόμου τα πανεπιστήμια αντιμετωπίζονται ως εκκολλητήρια ερευνητών - που πρέπει να αναζητήσουν ανταγωνιστικά τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων τους - και μεταπτυχιακών φοιτητών - που εργάζονται σε συνθήκες «μαύρης εργασίας» παραχωρώντας τις φρέσκες ιδέες τους στις επιχειρήσεις. Στο αυταρχικό και επιχειρηματικό πλαίσιο λειτουργίας των πανεπιστημίων, όπως το ορίζει ο νόμος - πλαίσιο, και με βάση και το προσχέδιο για τα μεταπτυχιακά, η έρευνα συγκεντρώνεται σε φορείς που λειτουργούν επιχειρηματικά και δεν ελέγχονται από τα συλλογικά όργανα των ιδρυμάτων.

Απαιτείται αναπροσανατολισμός της έρευνας

Το σχέδιο νόμου έχει ήδη πυροδοτήσει αντιδράσεις, με τους πανεπιστημιακούς και τους ερευνητές να ζητούν την απόσυρσή του και να σχεδιάζουν κινητοποιήσεις.

Απαιτείται σχέδιο ανάπτυξης και αναπροσανατολισμού της έρευνας ώστε να υπηρετεί τις σύγχρονες λαϊκές ανάγκες, τη βελτίωση της ζωής των εργαζομένων και την εξέλιξη της επιστήμης, και όχι την ενίσχυση της οικονομικής και πολιτικής εξουσίας των λίγων.

Αυτό προϋποθέτει γενναία χρηματοδότηση της έρευνας αποκλειστικά από τον κρατικό προϋπολογισμό, λειτουργία των ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων με πλήρη διαφάνεια και κοινωνικό έλεγχο στον προγραμματισμό και στην ανάπτυξη της έρευνας, σύνδεση της έρευνας με τα πανεπιστήμια. Με επιστήμονες που θα εργάζονται απρόσκοπτα και ελεύθεροι από την «μπότα» των πολυεθνικών, με σταθερές εργασιακές σχέσεις, σε ιδρύματα που δεν ανταγωνίζονται για την «υπεροχή» αλλά συνεργάζονται για την ανάπτυξη της επιστήμης.

Ελένη ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΘΕΜΑΤΑ

- 14/6/2008 -- Με στόχο την επιχειρηματική λειτουργία πανεπιστημίων
- 13/2/2008 -- Όχι στην έρευνα για εμπορική εκμετάλλευση
- 09/2/2008 -- Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κεφαλαίου
- 29/7/2007 -- Ασφυκτικός ο κλοιός του κεφαλαίου
- 13/5/2007 -- Κομμάτι κομμάτι υλοποιείται η στρατηγική της Λισαβόνας